Posudek diplomové práce
Kryštofa Míky *Deminutiva a augmentativa v současné rumunštině a jejich stylistické využití*, FF UK, ÚRS

Ačkoli zásadní výpověď o rumunských deminutivech vydal už ve své doktorské práci z roku 1899 nestor rumunské jazykovědy Sextil Puşcariu a celou jednu kapitolu jim ve své *Stylistice rumunštiny* z roku 1944 věnoval i akademik Iorgu Iordan, v posledních desetiletích žádná obsáhlejší syntetická práce k dané problematice nevznikla. Zahraniční badatel má o to ztíženou situaci, že deminutiva (resp. augmentativa) se začleňují do paradigmat příslušných morfologických kategorií (podstatné jméno, přídavné jméno, příslovce), takže gramatiky jim zpravidla zvláštní oddíl nevyhrazují. Proto byl i náš diplomant nucen pídit se po výsledcích novějšího bádání v roztroušených dílčích studiích, aby se mohl dobrat jisté syntézy a tu pak prověřit vlastním výzkumem. Vzhledem k tomu, že diplomových prací zaměřených na jazyk bylo v posledních letech v rumunském oddělení ÚRS jako šafránu, je třeba ocenit už i pouhou jeho volbu.

V první, teoretické části diplomant seznamuje potenciálního čtenáře se základními pojmy zavedenými v rumunské jazykovědě, ozřejmuje postavení deminutiv, augmentativ a pejorativ v procesu slovotvorby, podává přehled způsobů tvoření slov jak z hlediska technického (tj. derivace, kompozice, změna), tak i sémantického (transpozice, modifikace a mutace), připomíná tradiční členění sufixů, uvádí definice stylu, vymezuje pojem funkční styl a ilustruje jej na příkladech atd., slovem připravuje si půdu pro vlastní bádání. V části druhé, té praktické, v níž se plně uplatní diplomantův osobní vklad, nejprve zmiňuje metodický postup, jejž při své práci použil, a pak s příslušným komentářem uvádí výsledky svého výzkumu, přehledně zpracované do tabulek. Na základě těchto výsledků posléze navrhuje vlastní členění deminutiv a augmentativ ve vztahu k původnímu slovu, činí tak podle stylistických funkcí, jež hrají v tom kterém kontextu, a polemizuje s členěním Iriny Condreové, uveřejněném v kišiněvském časopise *Limba Română* (nr. 7-9, 2007). Na dalších stranách pak uvádí statický přehled výskytu sledovaných jevů v dílech lidové slovesnosti, věcné literatuře (jmenovitě v kuchařských knihách) a v žurnalistice, zmiňuje se o výskytu formálních deminutiv v botanickém názvosloví a místních názvech a v přílohách podává v abecedním pořadí vyčerpávající přehled všech sledovaných jevů, čerpaných ze všech výše uvedených oblastí.

Metodicky nelze předkládané práci nic podstatného vytknout, výpovědní hodnota dosažených statistických údajů je dána výběrem sledovaného jazykového materiálu. V případě lidové slovesnosti (živé i v současnosti, viz např. anonymní balady o popravě Nicolae Ceauşesca) se nejspíš blíží skutečnému stavu, jiné je to ovšem v případě literárních děl; zatímco v díle Iona Creangy, prodchnuté lidovou gnómičností, převládají deminutiva s citovým zabarvením, u jiného z „velkých“ klasiků, humoristy Iona Lucy Caragiala, by

nepochybně převážila deminutiva se zabarvením ironickým. Při stanovování dalších zkoumaných oblastí (kuchařské knihy, žurnalistika) se vycházelo z předpokladu nejčetnějšího výskytu deminutiv a augmentativ (v případě žurnalistiky i pejorativ), stranou tak zůstala např. oblast výpočetní techniky, kde lze najít deminutiva, jež tvoří alternativy k lexikálním výpůjčkám z angličtiny, (typ *iconiță*), i verbální projevy teenagerů z městského prostředí (oblíbená deminutiva typu *scumpic*, *scumpel*, *drăguțel* apod.), u nichž by percentuální zastoupení různých stylistických funkcí bylo nepochybně odlišné.

Diplomant odevzdal solidní a podnětnou práci, která by se podle mého soudu mohla stát východiskem pro další bádání, vždyť „deminutiva se v současné rumunštině vyskytují v hovorovém stylu, ba i ve standardním rejstříku, v konverzaci i psaném projevu stále častěji“, jak praví Rodica Zafiu, pečlivě sledující vývojové trendy v současné rumunštině. Nabízí se i třeba diachronní, sociolingvistická sondáž do vývoje rumunských deminutiv, jež byla např.ve 2. polovině 19. století z jazyka ve jménu racionality uměle vytěsňována: Titu Maiorescu v nich spatřoval „snižování“ myšlenek, „jazykový úpadek“.

Pokud jde o formální zpracování předkládané diplomové práce, je psána kultivovaně, i když se autor některých prohřešků proti správnému vyjadřování, daných nezkušeností, nevyvaroval. Slabinou se jeví interpunkce, cca na 15 místech chybí čárka v místech, kde to větná skladba vyžaduje, což může i měnit význam: napíšeme-li „v druhé praktické části“, lze předpokládat, že části jsou přinejmenším tři, což není pravda. V několika případech se pro změnu – zřejmě vlivem rumunštiny – čárka objevuje tam, kde to není nutné. Někdy chybí rumunská diakritika, např. ve slově mâncarică (s. 37), správně mâncărică; vlastní jméno Creanga (s.35), správně Creangă, či výčet ingrediencí na s. 86. Setkáme se i se stylisticky nevyváženými formulacemi typu „Vzpomínky z dětství /…/, které <u>ilustrují rumunskou vesnici</u> poloviny devatenáctého století (s. 35); <u>Rozdělení</u>, které I. Condrea nabízí, používá pro <u>rozdělení</u> zdrobnělin konotace vycházející z kontextu (s. 42), či krátká spojení, jako v odstavci na s. 35: „První skupina, do které jsem zařadil *Rumunské lidové básně (Poezii populare ale Românilor)* a *Antologie lidové poezie (Antologie de poezie populară*) jsou knihy lidové poezie. Při určování funkčního stylu tedy přihlížíme k tomu, že texty byly vytvořeny, aby vyvolaly dojem, aby předaly další generaci národní pověsti a pohádky. Jedná se o funkční styl umělecký.“ (s. 35). Jako chybné se jeví i použití termínu legendy na téže straně (zde jsou uvedeny jako součást lidové tvorby a literatury pro děti a mládež). Rumunské slovo *legendă* je s ohledem na kontext vhodnější překládat jako pověst (legenda v češtině má spíše konotace náboženské, původně šlo o texty, určené k četbě v kostelech v den toho kterého světce). Stranou ponechávám překlepy i drobné prohřešky proti pravopisné normě, např. *tématika* místo správného tematika, popř. užití výrazu *jurnalistică* v rumunském resumé místo zavedeného *ziaristică*.

Přes uvedené nedostatky povýtce technického rázu předloženou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 12. 9. 2011 PhDr. Jiří N a š i n e c